

ET

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond Projektinäidete kogumik

Euroopa maaelu arengu võrgustik

Euroopa maaelu arengu võrgustik (*European Network for Rural Development - ENRD*) aitab kaasa maaelu arengu programmide (MAK) tõhusale täitmisele kogu Euroopa Liidus (EL).

Iga liikmesriik on asutanud riikliku maaeluvõrgustiku (edaspidi maaeluvõrgustik), mis viib kokku maaelu arengus osalevad organisatsioonid ja asutused.

ENRD tagab maaeluvõrgustike, organisatsioonide ja asutuste vahelise võrgustikutöö EL tasandil.

Täpsem teave ENRD veebilehel (<http://enrd.ec.europa.eu>)

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond

Teabe vahetamine MAK tegevuste kohta on riiklike maaeluvõrgustike ja Euroopa maaelu arengu võrgustiku tähtsaimaid ülesandeid.

Käesolevas kogumikus toodud näiteid erinevatest MAK tegevustest, mida on kaasfinantseeritud ELi Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (*European Agricultural Fund for Rural Development - EAFRD*), aitavad niisugust teabevahetust soodustada.

Kõik kogumikus kirjeldatud projektid on liikmesriikide maaeluvõrgustikud välja valinud kui huvipakkuvad maaelu arengu algatused.

Trükise tekst on tõlgitud eesti keelde Maamajanduse Infokeskuse maaeluvõrgustiku büroo initsiatiivil. Trükise tõlkimist ja eesti keelse väljaande trükkimist on toetatud Eesti maaelu arengukava 2007-2013 tehnilise abi vahenditest.

Tegevtoimetaja: Rob Peters, EÜ Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi üksuse juhataja.

Käsikirja tekst valmis 2010. aasta augustis. Originaalversioon on inglisekeelne tekst.

Tänuavaldused

ENRD kontaktpunkt: Tim Hudson, Marili Parissaki, John Morley ja Mark Redman

Kaanefoto: Tim Hudson

Käesoleva väljaande sisu ei väljenda tingimata Euroopa Liidu institutsioonide seisukohti.

Sisukord

EAFRD projektinäited

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond	3
Mahekanade kasvatamine saab hoo sisse: ROOTSI	4
Trühvlfestival kaevab välja uued võimalused metsandusest tulu saamiseks: ITAALIA	6
Maaturismiteenused erivajadustega külastajatele: EESTI	8
Lisaväärtuse andmine traditsioonilistele maatoodetele: HISPAANIA	10
Maaelanike varustamine kohaliku toiduga: ÜHENDKUNINGRIIK	12
Hooletalude areng: BELGIA	14
Mobiilne mikroettevõtte osutab maaelanikkonna elukvaliteeti parandavat teenust: SOOME	16
Investeering maheviinamarjakasvatusele lähtub kõik-osapooled-võidavad-põhimõttest: UNGARI	18
Terviklik käsitlus väärtustab kohalikke kartulitooteid: AUSTRIA	20

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond

EAFRD eelarve on 96,4 miljardit eurot, mida kasutatakse maaelu arengu projektide kaasfinantseerimiseks 27 ELi liikmesriigis. EAFRD tegevust reguleerib Nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005. EAFRD keskendub kolmele peamisele maaelu arengu valdkonnale:

- põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime parandamine;
- keskkonna ja paikkonna parandamine toetades maade hooldamist;
- maapiirkondade elukvaliteedi parandamine ja majandustegevuse mitmekesistamise soodustamine.

Käesolevasse kogumikku on koondatud valik projektinäiteid EAFRD erinevate kasutusvõimaluste kohta maaelu arengu edendamisel Euroopa maapiirkondades.

Täpsem teave EAFRD kohta on kättesaadav *Euroopa Komisjoni veebilehel* (http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_en.htm).

Mahekanade kasvatamine saab hoo sisse: EAFRD kaasfinantseerimine kahekordistab Rootsi peretalu tootlikkust

Uute toodete turgude arendamine on oluline maaettevõtluse konkurentsivõime suurendamiseks. Maaelu arengu programmi (MAK) toetus Lõuna-Rootsis asuvale mahekanafarmile kinnitab, et ettevõtlusvaim Euroopa maapiirkondades edeneb jõudsalt.

Väljapaistvaid näiteid selle kohta, kuidas talupidajad ja teised maaettevõtjad suudavad siseneda uutele turgudele, võib tuua kogu Euroopast. Edu võtmeks on sellistel juhtudel elujõulise turunišši leidmine, tahtekindlus ja maaelu arengu toetuste nutikas kasutamine. Siinkohal on heaks näiteks väike Lõuna-Rootsi talu, kus kasutati EAFRD kaasfinantseerimist oma koha kindlustamiseks riigi linnulihasektoris.

Mahetootmise võimalused

Mahetooded olid Rootsi linnulihaturul väga tagasihoidlikult esindatud ja Birgitta ja Claes Alwén nägid seda kui võimalust ning olid Rootsis ühed esimestest põllumajandustootjatest, kes hakkasid tegelema mahelinnuliha kaubandusliku tootmisega.

Lõuna-Rootsi Bentarpi piirkonnas asuv Alwénite mahelinnuliha-ettevõtte on käigus olnud juba üle kümne aasta. Selle aja jooksul on abikaasadest koosnev meeskond taganud ettevõttele siseriiklikus linnulihasektoris kindla niši; veelgi enam, nõudlus keskkonnasõbralike toodete järgi aina kasvab.

Linnuliha kaubamärgi sidumine oma ettevõtte nimega (*Bosarpsyckling*) ja suur töö tarbijate teadlikkuse tõstmisel mahelinnulihatootmise headest külgedest aitas kujundada ja kaitsta nende positsiooni turul.

Tarbijate suurenev nõudlus tervislike loodustoodete järgi võimaldas ettevõttel järjepidevalt areneda, mis andis ettevõttele hiljuti võimaluse kasutada MAK kaasfinantseerimist ettevõtluse laiendamise projekti läbiviimiseks, mille abil Alwénid

© Bosarpsyckling

kahekordistasid *Bosarpsycklingi* kaubamärgi all mahelinnuliha tootmist. Ehitati kuus teisaldatavat lindlat täiskasvanud kanadele, toetust kasutati ka tibula ehitamiseks, et suurendada tibude heaolu ja arengut. Projekti kogumaksumus oli ligikaudu 150 000 eurot, millest MAK toetus moodustas ligikaudu 32 000 eurot, millest 50% saadi EAFRDlt. Maaettevõtluse laiendamise kava läbiviimiseks kasutati ka pangalaenu.

MAK toetus anti projektile investeringute läbiviimiseks põllumajandusettevõtete ajakohastamise meetme raames. Projekti ajakohastamise eesmärk saavutati ning selle tulemusena kahekordistus ettevõtte tootlikkus; lisaks nimetatule suurendasid Alwénid kvaliteetsete mahetoodete tarnimist oma hulgi- ja jaekaubandusklientidele ning toitlustusettevõtetele.

Maine kujundamine

Birgitta Alwéni arvates on toote maine nende üks tähtsamaid ettevõtluse edendamise vahendeid. Ta on teadlikult investeerinud oma mahekanade kaubamärgi tuntuse ja maine suurendamisse. Birgitta Alwéni arvates on edukate kliendisuhete loomisel määrava tähtsusega viis, kuidas potentsiaalseid kliente toote eripärastest omadustest teavitatakse. Lisaks mahelinnukasvatuse meetodite selgele eelsele keskkonnahoiu seisukohast, on *Bosarpsycklingi* mahekanadel muidki eeliseid: „Meil on teistsugune toode ja linnulihal on teistest täiesti erinev kvaliteet. Lind ise on palju suurem ja lihal on pikemad kiud, mis on mälumisel vastupidavamad,“ selgitab proua Alwén, „kvaliteedi erinevus annab suurema maitseelamuse.“

Toodete turustamiseks korraldatakse klientidele tooteesitlusi, kus räägitakse *Bosarpsycklingi* linnuliha ainukordsetest omadustest. Teavet jagatakse ka ettevõtte kodulehe (www.bosarpsyckling.se) vahendusel. Internet pakub eriti häid reklaamivõimalusi ja *Bosarpsycklingi* kodulehel on video, milles esitletakse talu ning mahetootmise eest saadud tunnistusi ja sertifikaate. Selline dünaamiline turundusvahend muutub maatavõtluses üha populaarsemaks, sest video abil on võimalik tutvustada tooteid uutele klientidele ärikohtumistel ning Internetis või kauplustes näidatav video aitab jõuda suurema hulga potentsiaalsete klientideni ka kaugemates piirkondades.

Meie ettevõtte kodulehel toodud tutvustuse juurde on lisatud ka valik mahetoiduretsepte ja pikk loetelu linkidega varustatud ajakirjanduses ilmunud artiklitest, kus kirjeldatakse ettevõtte saavutusi. Talu on saanud tuntuks Rootsi mahetootjate eduloo-na ja tänaseks on Alwénite talus õppekülastusel käinud enam kui 30 erinevat maaelu arendamise huvirühma, kelle eesmärgiks on saada rohkem teavet majanduslikult elujõuliste mahetootmissüsteemide kohta.

Ettevõtlusvisioon

Proua Alwén mõtleb kaugemale ja tema tulevikunägemuseks on *Bosarpsycklingi* turupositsiooni kindlustamine ja sõltuvuse märkimisväärne vähendamine välistest tootmisteguritest. „Kui meil oleks oma tapamaja ja pakkimisseadmed, muutuksime kindlasti iseseisvamaks ja veelgi konkurentsivõimelisemaks,“ selgitab Birgitta Alwén ja jätkab: „Veelgi enam, Rootsis on olemas kõik tingimused selleks, et saada oluliseks mahelinnulihaeksporditajaks. Meil on piisavalt ruumi, puhas õhk ja vesi ning salmonellavabad tooted. Uute eksporditoodete jaoks on niisugustes tingimustes mitmeid võimalusi neile, kes on valmis uuteks väljakutseteks.“

MAK toetust võivad taotleda Alwénite-sugused põllumajandusettevõtted, kes vajavad abi oma ettevõtlusalaste ideede elluviimiseks. MAK toetusvõimaluste kohta oma piirkonnas saate teavet maaeluvõrgustiku kodulehelt aadressil: http://enrd.ec.europa.eu/national-rural-networks/nrn-information/en/%20nrn-information_home_en.cfm.

Täpsem teave MAK projekti ja Bosarpsycklingi mahekanade kohta on kättesaadav Alwénite ettevõtte kodulehel (www.bosarpsyckling.se).

”Maal on ettevõtja erilises seisuses, talupidajad on sõbralikud ja nendega tekivad lähedasemad suhted kui linnaettevõtjatega. See on eelis, mida tuleb nišitoodete arendamisel ja turustamisel ära kasutada.”

Birgitta Alwén

© Bosarpsyckling

5

Mahetootmine pakub ettevõtlusvõimalusi nišitoodete arendamiseks, on keskkonnahoidlik ja täidab tarbijate nõudluse mahetoodete järgi.

Trühhvifestival kaevab välja uued võimalused metsandusest tulu saamiseks: EAFRD projekt toetab ELi metsaressursside multifunktsionaalset kasutamist

Kvaliteetsed toiduained andsid tõuke projekti läbiviimiseks Maaelu Arengu Programmi (MAK) raames Itaalias Umbria piirkonnas, kus EAFRD kaasfinantseerimisega toetati uut algatust – metsatrühhvifestivali, mis pikendab kohalikku turismihooaega novembrini.

Euroopa metsad ja metsamaa varustavad maapiirkonda ja laiemat üldsust mitmekesiste toodetega. Lisaks sellistele „avalikele hüvedele“ nagu elurikkus ja looduslikud elupaigad, maastikelementid, puhkemajanduslikud võimalused ja süsiniku neeldumine, annavad ELi metsad ka esmatähtsat puitmaterjali ning erinevaid mittepuidulisi tooteid, sealhulgas seemned, marjad, ravimtaimed, pähklid, seemned, õied, lehestik ja loomasööt.

Enam kui 40% Euroopa maismaast on kaetud metsaga, seega etendavad metsatooted ELi maamajanduse püsima jäämisel tähtsat rolli. Liikmesriikide MAKid on seda silmas pidades andnud võimaluse erinevatest kaasfinantseerimise meetmetest taotleda toetust EL metsandusega seotud maaelu arengu projektide elluviimiseks. Iga MAK metsandusmeetme eesmärk on täiendada metsaressursside multifunktsionaalsust ja MAK toetust saab muu hulgas kasutada ka metsanduslikuks tegevuseks, mis on seotud tavapäraste puidutoodete ja bioloogilise mitmekesisuse või turismiteenuste arendamisega.

Metsaturism kogub populaarsust ja üks Itaalia piirkondlik MAK on aidanud kohalikel kogukondadel suurendada turistide huvi antud piirkonna vastu, toetades uuenduslikku nišitoodet – metsatrühhvifestivali.

Trühhvliturism

Trühhvid on üks söödavaid seeneliike, mis kasvavad maa sees ja näevad välja nagu väikesed kõvad mustad mudapallid.

© Maurizio Conticelli

Trühhleid on äärmiselt raske leida ja seetõttu on nad siiani kõige kallimad tooted, mida maapiirkondades leida võib. Sõltuvalt turust ja trühhliliigist maksavad need seemned enam kui 1000 eurot kilo. Trühhleid on laialt tuntud oma kvaliteedi poolest. Itaalias Umbria piirkonnas tulid inimesed mõttele kasutada trühhlite ainulaadseid omadusi ja tuntuust ettevõtluse huvides ja korraldada erilaadne trühhvifestival.

Fabro on kuulus oma valgete trühhlite poolest („tartufo bianco“), mis kasvavad erilises mikrokliimas Itaalia põhja- ja keskosas. Kohalikust eripärast inspireerituna korraldati 2008. aastal esimest korda trühhvifestival „Mostra Mercato Nazionale del Tartufo“, mis on praeguseks muutunud iga-aastaseks ürituseks.

Festivali kahe-aastaseks ettevalmistusperioodiks saadi MAKist 86 500 eurot, mis oli mõeldud turismiga seotud tegevusteks. ELi poolt kaasrahastatud rahastatud festivalil õnnestus täita kohalike kõrgekvaliteediliste toiduainete väärtustamise eesmärk, mille saavutamiseks ühendati toiduainete reklaamimine erinevate turismiarengustrateegiatega, mis hõlmasid külastusprogramme kohaliku gastronoomia, kultuuripärandi ja käsitöö edendamiseks.

Fabro trühhvifestivalil osalemisest on tänaseni tulu saanud ligikaudu 50 väikest toiduettevõtet. Külastajate arv kahel esimesel aastal oli suur ning tõhus kommunikatsioonistrateegia aitas levitada teavet ürituse ainulaadsusest, selle raames korraldatavatest mitmesugustest tegevustest ja ürituse läbiviimisele pühendunud Fabro kohalike kogukonnast.

Festival hõlmas väga mitmepalgelisi tegevusi. Festivali kajastati meedias, kusjuures ajakirjanike huvi äratamiseks korraldati neile mitmesuguseid huvitavaid üritusi. Festivalil anti kohalikele organisatsioonidele, koolile ja Leader kohalikule tegevusgrupile võimalus teha väljapanek oma osalusest kohalikus kogukonnas. Festivaliprogrammi raames korraldati üritusi, mis võimaldasid tulu saada ka ümbruskonna ettevõtjatel, näiteks organiseeriti ekskursioone maale, mille käigus festivalikülalised tutvusid kohalike talupidajate ja nende tegevustega, nautisid ümbruskonna loodust ja kaunist maastikku ning külastasid huvitavaid kohti, näiteks ökomuuseumi.

Majanduse mitmekesistamine

Festivalikülalistel oli võimalus kohtuda Proverde organisatsiooni (www.proverde.it) esindajatega. Organisatsioon edendab säästvat metsamajandust Umbrias, looduskaitsealase tegevuse eesmärk on taastada ja kaitsta põlisliikide elupaikadeks olevaid metsi. Üks osa Proverde kaitsealasest tegevusest on eksperimentaalsete trühvlikasvatusalade rajamine.

Esialgused metsauuringute tulemused näitavad, et trühvliistandused võiksid pakkuda tulusaid võimalusi maaelu mitmekesistamiseks. Trühvlikasvatus on seotud intensiivse tööga, kuid tulemus tasub end lõpuks kuhjaga ära. Kõige sobivamad kohad

trühvlikasvatuseks on suhteliselt madala viljakusega maad, mis ei ole sobivad teiste kultuuride kasvatamiseks.

Ülalkirjeldatu näitab ilmekalt, mil määral mittepuidulised tooted aitavad toetada ELi maamajanduse mitmekesistamist isegi paikades, kus põllumaad on vähe ja traditsiooniline metsandus hääbumas. Integreeritud lähenemine ressursside arendamisele maapiirkonnas on tõestanud, et kohaliku ainulaadse metsatoote (valge trühv) ühendamine kohaliku ajaloo, maastiku, kultuuri ja gastronoomia tutvustamisega annab kõikidele nimetatud ressurssidele lisaväärtust.

Lisaväärtuse annab veel festivali ajastus – november, mis ühtib igal aastal selle kahe nädalaga, mille jooksul haruldane „tartufo bianco“ saab küpseks. Seetõttu aitab sügisfestival pikendada Fabro turismihooaega meelitades külastajaid Umbro piirkonda ka väljaspool tippahooaega.

Fabro trühvifestivali kogemusest innustust saades kaevatakse võib-olla mujalgi Euroopa maapiirkondades välja varjatud võimalused ja esitatakse taotlused oma kohalike marjalaatade, seeneturgude ja pähklikarnevalide läbiviimiseks.

Lisateavet MAK projekti kohta saab Stefano Cillilt (s.cilli@politicheagricole.gov.it) Itaalia maaeluvõrgustikust (http://enrd.ec.europa.eu/national-rural-networks/nrn-information/italy/en/italy_home_en.cfm.)

MAK saab toetada mitmesuguseid metsandusprojekte.

© Maurizio Conticelli

” 8. riiklike maaeluvõrgustike koosolekul esitleme trühvifestivali projekti ka teistele maaeluvõrgustikele kui head näidet vähetootlikelt maadelt saadud erinevate kõrge väärtusega metsatoodete kasutamise kohta. ”

Itaalia maaeluvõrgustik

Maaturismiteenused erivajadustega külastajatele: ettevõtlusprojekt tagab sotsiaalse kaasatuse eesmärgid

EAFRD toetuse abiga ehitati Eestis esimene erivajadustega inimestele mõeldud kalastamisplatvorm, mis turismituru väärtusliku niššitootena aitab mitmekesistada maapiirkondade majandustegevust Baltimaades.

© Oxforell

8

Erivajadustega inimesed esindavad üleilmisel turismiturul suurt osa klientidest. Ainuüksi ELis on 37 miljonit erivajadustega inimest. Maapiirkondade turismiturul jääb aga erivajadustega inimeste juurdepääs paljudele turismiteenustele piiratuks. Seega on kõikidele juurdepääsu võimaldavate turismitoodete arendamine või -teenuste osutamine üks ettevõtluse arendamise võimalusi maapiirkondades.

Arusaamine niššituru vajadustest aitab ettevõtjatel arendada mitmesuguseid kõikidele juurdepääsu tagavaid tooteid või teenuseid, mis annavad maaettevõtetele kasuliku konkurentsieelise.

Juurdepääsu tagamine ei tähenda ainult ratastooliga arvestamist. Juurdepääsetavus tähendab seda, et igaüks saab hoonetele, väliterritooriumile ja muudele kohtadele hõlpsasti ligi, neisse siseneda ja neid kasutada ilma, et selleks oleks vaja teha spetsiaalseid ettevalmistusi.

Maaelu arengu programmide raames on võimalik saada EAFRD toetust turismiarendusprojektidele, mis hõlmavad kõikidele juurdepääsetavaid elemente. Toetust võib taotleda nii põllumajandusettevõttes kui ka mittepõllumajanduslikes ettevõtetes arendatavatele turismiarendusprojektidele. Hea asjakohase näite leidsime Põhja-Eestist Harjumaalt, kus MAKi toetust kasutati Oxforelli puhkekeskuse kõigile juurdepääsetava kalastuskohta väljaarendamiseks.

Kõigile juurdepääsetav õngitsemiskoht

Õngega kalapüüdmine on eurooplaste jaoks populaarne ajaveetmisviis. Oxforelli puhkekeskus on ehitatud eesmärgiga teenindada nii kodu- kui ka välismaiseid kalastusturiste ning nende peresid. Turismiettevõtte rajati 2002. aastal ning sai hiljuti arendusprojektile 79 000 eurot toetust EAFRDlt ja 19 000 eurot riikliku kaasfinantseerimisena ning panustas omafinantseeringuna 129 000 eurot.

MAK toetus oli suunatud investeerimistegevuseks, eesmärgiga mitmekesistada majandustegevust Eesti maapiirkondades. Projekti raames rajati kalastusplatvorm erivajadustega külastajatele ja kõikidele juurdepääsu võimaldavad tualetid. MAKi projekti raames ehitati ka külalistetoad, rajati jalgrajad ja laste mänguväljak. MAK toetuse saamise tulemusena suudab turismikeskus pakkuda mitmekesisemaid vaba aja veetmise võimalusi, turismiteenuseid ja tooteid.

Kliendibaasialane nõustamine

Oxforell konsulteeris ühinguga, mis annab projekti kavandamise etapis erivajadustega inimestele teenuste osutamise kohta asjakohaseid soovitusi. Seda meetodit võiks soovitada kõigile, et aidata toetuse taotlejatel tagada sihtrühma juurdepääs rajatistele.

Kohalike, piirkondlike ja/või riiklike puuetega inimeste organisatsioonidega suhtlemine annab maaettevõtjatele teadmisi selle kohta, millistele nõuetele peaksid vastama uued erivajadustega inimestele mõeldud ehitised ja rajatised. Partnerlus aitab ettevõtjatel leida niššiturge ja uusi suhtluskanaleid ning maaturismi-ettevõtjatel suunata reklaam konkreetsele kliendirühmale.

Uuringud näitavad, et erivajadustega inimesed on lojaalsed kliendid, kes tulevad tagasi kohtadesse, mis on neile täielikult ligipääsetavad ja kus pakutakse hea kvaliteediga teenuseid. Kvaliteedistandardid on Oxforelli äriplaani lahutamatu osa ja keskusele on ametlikult omistatud Eesti kvaliteediprogrammi auhind klienditeeninduse pidevale parendamisele pühendumise eest.

Vastastikune kasu

Kvaliteetsed teenused, mida Oxforell kõikidele oma klientidele osutab, on suurepäraseks eeskujuks teistele maaturismi projektidele. Ehitiste ja rajatiste täielikult ligipääsetavaks

© Oxforell

muutmise nõuetega arvestamine juba projekti kavandamise etapis on maaettevõtlusele ja erivajadustega inimestele vastastikku kasulik.

Tänu ettevõtjate vahelise koostöö edendamisele louakse ligipääsetavate teenuste pakujate vahel võrgustikke. Antud võrgustike tegevuste tulemusena pakutakse erinevaid majutusteenuseid ja aktiivseid maaturismi tegevusi. Kõikide ligipääsetavate puhkuse sihtkohtade reklaamimiseks võib läbi viia ka ühised turunduskampaaniad.

Teadlik lähenemine pakub parimaid lahendusi ja EL on välja andnud kasuliku mitmekeelse juhise, mis kirjeldab, kuidas nii suured kui väikesed turismiettevõtjad, samuti sihtkohad tervikuna, saaksid parandada erivajadustega inimestele ja teistele, kelle jaoks ligipääsetavuse tagamine on oluline, osutatavate teenuste kvaliteeti. ELi juhendmaterjal „Teabe tõhusam levitamine erivajadustega inimestele ligipääsetava turismi kohta“ on kättesaadav Internetis aadressil: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/files/studies/improving_information_on_accessibility/improving_accessibility_en.pdf.

Täpsemat teavet käesolevas artiklis kirjeldatud MAK projekti kohta leiab Oxforelli puhkekeskuse kodulehelt (www.oxforell.ee) ja Eesti maaeluvõrgustiku projektinäidete andmebaasist (<http://www.maainfo.ee/index.php?id=4&rid=670&page=3302&>).

„Pakkuge klientidele alati parimat teenust, sest halb hinnang levib kiiremini kui kiitus.“

AS Oxforell

Erivajadustega inimesed on lojaalsed kliendid, kes tulevad tagasi kohtadesse, mis on neile täielikult ligipääsetavad ja kus pakutakse hea kvaliteediga teenuseid.

Lisaväärtuse andmine traditsioonilistele toodetele:

Hispaania mandlitöötlemisettevõtte arendab EAFRD toetuse abil tegevust

Traditsioonilistele toodetele võib lisaväärtust anda mitmel moel. EAFRD toetus Hispaania toiduainete tööstusele näitab, kuidas saab lisaväärtuse andmisega parandada tootekvaliteeti ja säilitada sissetuleku taset maapiirkondades.

Maatsettevõtjad teavad, et sageli saavad nemad oma toote jaehinnast palju väiksema osa kui need, kes on tarneahelas ülalpool. Paljude tootjate eesmärk on teenida tarneahelas tootjast tarbijani senisest suuremat tulu. Lisaväärtusega tooted pakuvadki võimalust suurendada maapiirkondade sissetulekut.

Lisaväärtus tähendab toormaterjalile väärtuse lisamist, viies selle vähemalt järgmisesse töötlemisetappi. Lisaväärtuse saab luua, kui keskendutakse kasule, mis saadakse toote või teenuse järgmiste omaduste parendamisest: kvaliteet (kas toode saab tagada klientidele parema kogemuse või ületada nende ootused?); funktsionaalsus (kas toode või teenus omab lisafunktsioone või muudab need paremaks); vorm (kas toode on talle kõige sobilikumas vormis?); koht (kas toode on õiges kohas?); kättesaadavus (kas toode on kliendile lihtsasti kättesaadav?). Kui kasutada nimetatud lisaväärtuse loomise võimalusi, võib tooteid ja teenuseid sageli müüa hoopis kõrgema hinnaga või laiendada nende turupositsiooni.

Lisaväärtust kasutatakse ka selleks, et iseloomustada niisuguseid tooteid, millel on teatava eriomaduse tõttu suurem turuväärtus, näiteks geograafiline asukoht, keskkonnasõbraliku majandamise sertifikaat, loomade heaolu või toiduohutuse standard. Lisaväärtusega toodete alla kuuluvad ka kohalikud ja mahetooded.

EAFRD lisaväärtus

Lisaväärtust loovate tegevuste läbiviimine aitab maatsettevõtjatele jätta suurema tulu. MAKide kaudu on võimalik taotleda

toetust mitmesuguste maatsettevõtete tootearendusprojektide läbiviimiseks erinevate valdkondade tarneahelas põllumajandustootjast jaemüüjani. Ühe sellise MAK toetusega teostatud projekti näitena võib tuua Hispaania toiduainete tööstust, mis kasutas EAFRD toetust mandlitöötlemise kaasajastamiseks ja tootlikkuse suurendamiseks.

Mandlid on Hispaania traditsiooniline toodang. Eraettevõtte ja mandlitoodete turuliider Colefruse Internacional sai oma ettevõtte arendusprojekti kaasfinantseerimiseks 4.3 miljonit eurot. MAK toetus, mis oli suunatud põllumajandustoodetele lisaväärtust andvate investeeringute tegemiseks, moodustas ligikaudu 20% Colefruse uue ja kaasagee tehnoloogiaga toiduainete tootmistehase rajamise maksumusest. Hispaania idaosas Valencia lähedal asuva uue mandlitöötlemistehase pindala on 16 000 m². Tehas on osa ettevõtte laiendamise plaanist, mis aitab ettevõttel muutuda konkurentsivõimeliseks üleilmsel turul. MAKi toetus aitab seega säilitada nõudlust Hispaania põllumajandusettevõtjate poolt toodetud mandlite järgi.

MAK projekti abiga loodud lisaväärtus hõlmab uuenduslikku mehhaniseeritud mandlisorteerimist, mis täiustab kõrgekvaliteediliste mandlite väljavalmimise meetodit, ning uut mandlirõstimiseadet, mis võimaldab Colefrusel pakkuda klientidele suurema väärtusega lõpptoodet. Lisaks nimetatule on investeeritud uue tehnoloogia integreerimisse, et parandada mandlite blanšeerimise tõhusust, mille tulemusena pareneb lõpptoote kvaliteet ja funktsionaalsus, sest toodet saab kasutada uute lisaväärtusega toodete, näiteks jäätise ja maiustuste valmistamiseks.

Toiduainete tööstus kasutab ka uut vaakumpakendamise tehnoloogiat. See mitte ainult ei pikenda mandlitoodete müügiaega, vaid võimaldab Colefrusel pakkuda oma klientidele ka suuremat mandlitoodete valikut kauplustes. Lisaks võimaldab pakendamissüsteemide kaasajastamine kasutada varasemast erinevat ja kergemat pakkematerjali, seetõttu on kliendil firma tooteid lihtsam osta ja käsitleda.

MAK toetuse abil ehitati tehase juurde ka uus laohoone, mis andis investeeringule veelgi suurema lisaväärtuse. Äriprojekti selle osa eesmärk on võimaldada ettevõttel rakendada vana tehasega võrreldes rohkem funktsioone. Tänu MAK projektile on Colefrusel nüüd võimalik ladustada töödeldud või töötlemata mandleid kontrollitud tingimustes, mis suurendab ettevõtte paindlikkust toodete tarnimisel klientidele õigel ajal ja õiges kohas.

Laialdased hüved

Lisaks eespool kirjeldatud majandusliku kasu suurendamisele aitab MAK investeering vähendada mandlite tootmisega kaasnevat keskkonnamõju. MAK kaasfinantseeringuga kaeti osaliselt nappide veevarude puhastamiseks, konserveerimiseks ja ringlusse laskmiseks kasutatava madala energiakuluga

jäätmekäitlussüsteemide maksumus. Uus tehnoloogia aitab keskkonnamõju veelgi vähendada sellega, et suudab sorteerida jäätmed mandli derivaatideks, mida saab müüa lisaväärtusega õlitoodetena kosmeetikatööstustele.

Samaväärselt muljetavaldav on ka sotsiaal-majanduslik kasu. MAK investeering aitab kaasa 47 uue töökooha loomisele, millest 70% said naised.

Täpsem teave kõnealuse MAK projekti loodud laialdaste hüvede kohta on kättesaadav Hispaania riikliku maaeluvõrgustiku kodulehel (http://enrd.ec.europa.eu/national-rural-networks/nrn-information/spain/en/spain_home_en.cfm) ja toetuse saaja kodulehel (www.colefruse.es).

” Me võtame mandlitootmises arvesse iga väiksematki detaili, et tagada toote kõrge kvaliteet, suurepärase teenindus ja maksimaalne toiduohutus. ”

Colefruse Internacional

Traditsioonilisi tooteid võib pidada hüvede kollektsiooniks: mida rohkem on tootel hüvesid, seda enam seda toodet väärtustatakse.

© T. Hudson

Maaelanike varustamine kohaliku toiduga: Leader-projekt aitab parandada Šotimaa saarerahva elukvaliteeti

Leader-projekti rakendamise tulemusena varustab Šotimaa läänerannikul asuv Bute saar oma elanikke värskete, soodsate ja keskkonnahoidlikult toodetud toiduainetega. Väikeses saarekogukonnas on loodud ka uusi töökohti ja koolitusvõimalusi.

Kaugete ja eraldatud maapiirkondade elanikel tuleb sageli peamiste toidu- ja tarbekaupade eest maksta suhteliselt kõrget hinda, sest need imporditakse pika vahemaa taha mööda maanteed, raudteed või õhuteed. Transpordikulud võivad seetõttu märkimisväärselt mõjutada maapiirkondade elanike elukvaliteeti, samuti kohalike ettevõtete konkurentsivõimet.

Kohalike toodete ja teenuste arendamine ning elanike nendega varustamine Euroopa riikide maapiirkondades aitab vähendada elukallidust ja sõltuvust importkaupadest. Selline tegevus aitab kaasa ettevõtluse arengule ja elukvaliteedi paranemisele maapiirkondades. Samal ajal luuakse liisahüvesid, sest transpordi kasutuse vähenemine tähendab väiksemas koguses kasvuhoo- negaaside heiteid, transpordivahendite ummikute vähenemist ja maapiirkondade teedevõrgustiku vastupidamise suurenemist

Leader-toetus

Probleemid Šotimaa Firth of Clyde arhipelaagi saareelanike varustamisel soodsate värskete toiduainetega andsid antud piirkonna Leader kohalikule tegevusgrupile aluse eraldada MAK Leader-meetme kaudu ligikaudu 116 000 naelsterlingit (see on ligikaudu 139 000 eurot) puu- ja juurviljakasvatuse suurendamiseks saarel. *Bute Produce* projekt, mida juhivad mittetulundusühing, rajas 2,5 hektarilise köögivilja- ja marjaaia, et täiustada piirkonna kohalikku toidutarneahelat.

© Bute Produce

Leaderi kaasfinantseering eraldati kahes etapis ning see moodustas ühe osa projekti eelarvest. MAK ettevõtlusega alustamise toetuse abil loodetakse kolme aasta jooksul rajada täielikult toimiv ja majanduslikult elujõuline kohalik toiduainetega varustamise ettevõte.

Lisaks oma aiandis kasvatatud saaduste müümisele koordineeritakse projekti kaudu ka teiste kohalike toodete turundust ja müüki – liha ja piimatooted, konservid ja tšatnid, samuti teiste ettevõtjate toodetud puu- ja juurviljad.

Sotsiaalse ettevõtte prioriteet on mahetootmine ning MAK projekti äriplaanis on keskkonnamärgidel oma kindel koht. Ettevõtte hindab oma tegevuse keskkonnamõju vähenenud „toidumiilide“ põhjal ning kasutab saare tarbijate seas turundusvahendina ettevõttele omistatud keskkonnahoidliku majandamise sertifikaate ja tunnustusi. Samuti on avaldatud arvamust, et tuulegeneraator aitaks suurendada isevarustamise taset ning tugevdaks projekti säästva arengu potentsiaali.

Projekti teostatavuse uuringu tulemused

Leader-projekti arendusetapis tehti hoolikat ettevalmistustööd, et veenduda, kas projekt suudab seatud eesmärged täita. Tuginedes eelnevatele kogukonna algatustest saadud kogemustele Šotimaa maapiirkondades oli teada, et sotsiaalse ettevõtte ebaõnnestumine avaldaks kogukonna eneseusaldusele hävitavat mõju. Seetõttu viidi enne MAK projekti käivitamist läbi põhjalik teostatavuse uuring.

Analüüsi kohaliku kogukonna tegelikku nõudlust erinevate toiduainete osas. Ettevõtte äritegevuse planeerimisega seotud töö on sellise arendusprojekti puhul äärmiselt vajalik. Hinnati ka kohalike tarbijate ostujõudu. Teostatavusuuringu tulemused andsid realistliku ettekujutuse toodetest, mida kohalikud elanikud soovisid osta ja kui palju nad olid valmis ja suutelised nende eest maksma. Seejärel koostati projekti tuluprognosisid.

Bute Produce projekti eeluuringu üks tähtsamaid aspekte oli kuluprognosisi koostamine. Eelarvesse lisati aiandi infrastruktuuri rajamise, eksploatatsiooni ja hoolduskulud, samuti arvestati tööjõukulu, et anda parem eelhindang projekti võimalikule õnnestumisele.

Uuendusliku lähenemise tulemusena leiti planeerimisetapis, et tööjõukulu saaks vähendada, kui sõlmida tööleping naabruses asuva kolledžiga. Projekt pakkus kolledžile võimalust viia aiandis läbi maaelu arendamise valdkonna tööpraktikat, tagades sellega projekti elluviimiseks tööjõu, kellel olid aiandusalased teadmised ja kelle tööd juhendati. Projekt aitas mitmekesisemate praktikantide kutsealaseid kogemusi ning võimaldas osaleda kõigile kasulikus kohalikus arendusprojekti.

Kõik-võidavad-põhimõtte rakendamise tulemused

Selliseid kõikidele osapooltele kasulikke põhimõtteid on kõige parem arvesse võtta kohe projekti planeerimise algetapis ja kõnealuse MAK projekti puhul on tulemused märgatavad. Alisa Clark *Bute Produce* projektist märgib: „Meie maaelu arendamise projekt tõi *Bute* saare elanikele mitmesugust kasu. Projekt suurendas elanike teadlikkust kohalike toodete headest omadustest ja pakkus alternatiivi supermarketi kaupadele.“

Alisa Clark lisas: „Projekt on tegevuste mitmekesistamiseks teinud koostööd ettevõtetega ning võimalus kasutada rohkem kohaliku toodangut, on toonud saareelanikele majanduslikku kasu. *Bute Produce* on võimaldanud omandada maaeluks vajalikke oskusi, kasvatada ja süüa kohalikke tooteid ning teha koostööd kohalike koolide ja vabatahtlikega – näiteks üks vabatahtlike rühm toetab noori kodutuid inimesi.“

Täpsemat teavet *Bute Produce* projekti kohta leiab projekti kodulehelt (www.fynehomes.org.uk/bute_produce.html) ning Šotimaa antud piirkonna teiste Leader-projektide kohta Argyll & Bute LAG kodulehelt (www.argyllandtheislandsleader.org.uk).

13

„*Bute Produce* programm on edukalt kogukonna heaks töötanud, aidates edendada inimeste sotsiaalset kaasamist ja keskkonnakaitset, tööhõivet, tervisealast teadlikkust ja haridust.“

Billy Miller, Bute Produce

© Bute Produce

Põhjalik planeerimine aitab maaelu arengu projektidele tagada pikaajalise edu.

Hooletalude areng: Belgia EAFRD projekt soodustab sotsiaalse talupidamise toodete ja teenuste arendamist

Belgia Flandria piirkonna MAK kasutab EAFRD toetust uute sotsiaalse talupidamise teenuste ja toodete võrgustiku arendamiseks, tutvustades majanduse mitmekesistamise projektide tegevusi, mida saab üle kanda ka teistesse ELi maapiirkondadesse.

© European Communities, 1995-2010

Hoolekande põhimõtted on põllumajanduskultuuris sügavalt juurdunud ja Euroopa talupidajad on alati olnud uhked oskuse üle õigesti hooldada oma maad, kariloomi ja põllukultuure. Nüüd rakendatakse hoolitsemise oskust veelgi laiemalt osutades taludes tervishoiuteenuseid vaimsete või füüsiliste, sotsiaalsete või psühhiaatriliste erivajadustega inimestele.

Sellist praktikat nimetatakse „sotsiaalseks talupidamiseks“ ja talusid, kes sellist teenust osutavad võib nimetada ka „hoole- taludeks“. Põllumajandusettevõtete kohandamine teraapia läbi- viimise eesmärgil on talupidajate jaoks kasvava potentsiaaliga sektor kogu Euroopa Liidus. Taludel on võimalik osutada mitut liiki hoolekandeteenuseid. Kõige edukamad hooletalud teevad koostööd avaliku ja erasektori tervishoiuasutustega. Sel moel võtavad asutused enda peale erihoolekandeteenuste osutamise ning talud annavad selleks sobivad teraapilised vahendid.

Sotsiaalse talupidamise tegevus hõlmab enamasti konkreetsete teenuste pakkumist, näiteks aidatakse oma klientidel omandada vastutustunnet, võimaldades neil hoolitseda loomade või põllukultuuride eest või majandada looduslikke elupaiku. Sellised rutiinsed tegevused on hooletalude klientide jaoks kasulikud. Segatüüpi talusid, kus on mitmeid erinevaid alternatiivseid tegevusi, peetakse ideaalseks teraapiliseks keskkonnaks.

MAKid pakuvad kaasfinantseeringuna toetusi, mis aitavad talusid kohandada uut liiki tervishoiuteenuste ja -toodete osutamiseks. MAK projektid on abikõlblikud, kui toetust taotletakse

majanduse mitmekesistamiseks, investeerimiseks ning maaet- tevõtete koolitusteks, kus õpetatakse sotsiaalse talupidamise oskusi.

Hooletalud Flandrias

Belgia talunikud on saanud hooletalude arendamiseks toetust Flandria piirkondlikust MAKist. Sotsiaalse talupidamise arendamiseks on MAKi kaudu on saadud toetust ligikaudu 80 000 eurot, millest 15 500 eurot EAFRD toetust Flaami Hooletalude Tugikeskusele (Steunpunt Groene Zorg) koolitus- ja teavitus- programmi läbiviimiseks kahes Flaami provintsis – Antwerpenis ja Limburgis.

Hooletalude tugikeskused pakuvad koolitusi, näiteks kursuseid, kus keskendutakse hobuteraapia läbiviimise võimalustele hoo- letaludes. Tutvustatakse ka sotsiaalse talupidamise teisi aspekte, sealhulgas aiandust ning loomade kaasamist laste ja noorte nõustamisel. Kursustel antakse holistilise hoolekande alast teavet ning jagatakse teadmisi erisihirühmade vajaduste kohta.

MAK raames antud EAFRD toetus võimaldas keskusel laiendada koolitus- ja teabeteenuseid, samuti tõsta sotsiaalse talupidamise erinevates valdkondades suutlikkust suurendavate toodete kvaliteeti. Koolitus pakub nüüd ka vajalikku teavet õigusaktide ja finantseerimisvõimaluste, kindlustusnõuete, hoolekande kvali- teedi kohta ning kutseliste tervishoiuasutustega koostöö korral- damise ja sotsiaalse talupidamise erinevate organisatsiooniliste

Talupidajate naiste seas on koolituskursused eriti populaarsed ja hooletalud pakuvad naistele mitmeid huvitavaid töövõimalusi maapiirkonnas.

struktuuride võrdleva analüüsi teostamise kohta. Keskusel on võimalik anda vastloodud hooletaludele nende tegevuse algetapis pidevalt nõu ja tuge, et tagada klientidele osutatavate hooldusteenuste ühtlane ja hea kvaliteet.

Sotsiaalse talupidamise teenuste kvaliteet

Koolituse tulemusena paranes Flaami hooletalude poolt osutavate teenuste kvaliteet ning talupidajate oskus olukorra ja hooletalu igapäevaste raskete ülesannetega toime tulla. Hooletalude võrgustik koostas hooletalupidajatele juhise kvaliteetsete teenuste osutamise kohta, et julgustada talupidajaid oma tegevust sotsiaalsete teenuste osutamisega mitmekesistama.

Võrgustikutöö on sotsiaalse talupidamise osatähtsuse suurendamisel maaettevõtluses kasulik vahend. Koen Wellemans Flaami maaeluvõrgustikust (www.ruraalnetwerk.be) arvab: „Maaelu arengu programm on olnud tähtsaks tõukejõuks sotsiaalse talupidamise soodustamisel Flandrias.“

Lisaks toetuste andmisele hooletalude arendamiseks pöörab Wellemans tähelepanu sellele, et MAK korraldusasutus toetab sotsiaalse talupidamise kontseptsiooni ning koordineerib koostööd tähtsamate sidusrühmade, s.o tervishoiu, hoolekande ja hariduse vastutusala ministriumide vahel. MTÜd ja talunike organisatsioonid on samuti aktiivselt kaasatud Flandria Sotsiaalse Talupidamise Võrgustiku töösse. Võrgustik on heaks eeskujuks teistele maapiirkondadele kogu Euroopas, kus ollakse huvitatud uutest keskkonnahoidlikest ja majandust mitmekesistavatest toodetest ja teenustest.

Lisateavet MAK projekti toetuse kohta saab Hilde Weckhuysenilt (hweckhuysen@kvlv.be) Flaami Hooletalude Tugikeskusest (www.groenezorg.be).

„Alustasime vähem kui 100 talunikuga, kes tegelesid sotsiaalse talupidamisega, nüüd on meil enam kui 400 hooletalu.“

Flaami maaeluvõrgustik

© European Communities, 1995-2010

Mobiilne mikroettevõtte osutab maaelanikkonna elukvaliteeti parandavat teenust: EAFRD täidab toetusega lünga Soome maapiirkonna hambaravis

Põhja-Soome maaettevõtjale anti EAFRD toetust tervishoiuteenust pakkuva eraettevõtte rajamiseks, pöörates sellega tähelepanu mobiilsete meetodite kasutamise potentsiaalile teenuste jätkusuutlikkuse tagamisel eraldatud maakogukondades.

Elukvaliteet on ELi kodanike jaoks tähtis osa elust. Maaelu kvaliteeti mõjutavad mitmed erinevad asjaolud, millest ligipääs teenustele on üks tähtsamaid. Samal ajal kui e-teenuste areng maapiirkondades aitab tagada mõningate teenuste võrdse osutamise, ei ole see teatavate põhiteenuste, eelkõige tervishoiuteenuste, puhul võimalik.

Ligipääs vajalikele tervishoiuteenustele on inimese elukvaliteedi tagamisel maapiirkonnas otsustava tähtsusega komponent. Tervishoiuteenuste järjepidev kallinemine ja elanikkonna hajasustus põhjustab paljudes maapiirkondades tervishoiuteenuste kättesaadavuse vähenemist.

Hambaravi on üks nendest tervishoiuteenustest, mida selline oht ähvardab, ning paljud Euroopa maapiirkonnad kannatavad kohaliku hambaraviteenuse kadumise pärast. See probleem on eriti terav eraldatud maakotades, kus rahvaarv väheneb piirini, mil teenuse osutamine ei ole enam majanduslikult tasuv.

Rändteenuse osutamine

Mobiilne teenus on üks võimalustest, kuidas lahendada majanduslikke probleeme hambaravi-, tervishoiu- ja teiste teenuste osutamisel maapiirkondades. Rändteenus võimaldab teenuse osutajatel jõuda tõhusamalt suurema hulga klientideni, parandades sellega teenuse osutamise tasuvust.

© Suukko

Rändteenuste eduloona võib käsitleda ühte Soome EAFRD projekti, mille raames hakati osutama suuhügieeniteenust Põhja-Ostrobothnia maapiirkonna klientidele.

MAK toetus projektile ei olnud kuigi suur, kuid Anne Ukkola jaoks oli see väga tähtis, sest aitas tal sisse seada täiskohaga mobiilse praksise. Anne Ukkola oli eelnevalt töötanud õpetajana ja osalise tööajaga osutanud ka hambaravi tugiteenuseid. Et tegutseda füüsilisest isikust ettevõtjana, sai ta toetust tervishoiusektoris vajaminevate oskuste omandamiseks.

Anne Ukkola omafinantseering karjääri edendamisse on end nüüdseks ära tasunud, tema graafik klientidele „Suukko“ suuhügieeni teenuse osutamiseks on tihe. Anne Ukkola on tänulik, et tal oli võimalik saada MAKist toetust 2435 eurot ettevõtlusega alustamiseks. Toetuse abil sai ta teha vajalikud investeeringud mikroettevõtte rajamiseks ja arendamiseks. MAKi toetust täiendas JOMMA Leader kohaliku tegevusgrupi toetus, mida kasutati kaasaskantava hammaste hooldusvahendite komplekti ostmiseks, mis võimaldab osutada funktsionaalset suuhügieeni teenust.

Anne Ukkola selgitas, et *Suukko* teenus ei ole hambaravi, vaid keskendub täielikult suuõõne tervishoiu tagamisele patsientidel, kes ei suuda enam ise hammaste eest hoolitseda või kellel on raske kliinikusse sõita. Toetuse saaja rõhutas, et patsiendi vajaduse üle teenust kasutada otsustab arst, kes suunab patsiendi suuhügieeni teenuse saamiseks *Suukko* poole.

Kohvrisuurune mikroettevõte

Anne Ukkola kasutab varustust, mis mahub kahte kohvrisse. Sellise portatiivse varustusega saab ta oma teeninduspiirkonnas, mis suures osas jääb maapiirkonda, mugavalt ringi liikuda.

Suurem osa tema klientidest on suuõone hooldust vajavad vanemad inimesed, puuetega inimesed ja avaliku sektori hooldusasutuste kliendid. Samuti aitab ta noori nende suuõone tervishoiu probleemide lahendamisel. *Suukko* klientide enamskasutatavad teenused on hammaste puhastamine, hambakivi ja plekkide eemaldamine nii hammastelt kui ka proteesidelt.

Klientidele meeldib uus teenus väga. Anne on oma ettevõtte tulemustega rahul ja kinnitab, et maapiirkondades on võimalik leida elujõulisi ettevõtlusvõimalusi tervishoiualaste erateenuste osutamiseks. Põhja-Ostrobothnia ettevõtjate ühing andis talle uuendusliku äriidee eest auhinna.

Täpsemat teavet mobiilse MAK projekti ja maaelu kvaliteedi parandamise kohta saab Soome maaeluvõrgustikust (www.maa-seutu.fi/en/index.html).

Võimalus taotleda MAKist väiksemaid (või suuremaid) summasid investeringu puudujääva osa katmiseks, on äärmiselt tähtis maapiirkonnas teenuste osutamise jätkamise ja elukvaliteedi parandamise seisukohast.

„Kõnealune projekt näitab, et maapiirkonnas on võimalik leida teenuste osutamiseks uusi lahendusi. Kui klientidele osutada sotsiaalteenuseid kohapeal, ei pea nad sõitma pikki vahemaid. Projekt aitab luua tugevamaid partnerlussuhteid avaliku ja erasektori vahel.“

Soome maaeluvõrgustik

Investeering maheviinamarjakasvatuse lähtub kõik-osapooled-võidavad-põhimõttest: EAFRD projekt aitab kaitsta keskkonda ja loob 30 uut töökohta

Elutarkus, äriavaist, EAFRD kaasfinantseerimine ning isiklik huvi keskkonnahoidliku põllumajanduse vastu – kõik see kokku andis Ungari ühele kuulsamale veinitegijale võimaluse rajada maheviinamarjaistandus.

© Malatinszky

Mahepõllumajandus ja -loomakasvatus on tervikliku lähene- misega tootmisviis, mille eesmärk on vähendada kemikaalide kasutamist põllumajanduses ja seega ka negatiivset mõju loodusressurssidele. Mahetootmissüsteemid toetavad ELi „roheline majanduskasvu“ strateegia eesmäärke, mis edendavad keskkonnatundlike meetodite kasutamist põllumajandus-, toidu-, joogi- ja metsandussektoris, et tugevdada nende konkurentsivõimet.

Kvaliteetsete mahetoodete hinnad on küll sageli kõrgemad, kuid tarbijate nõudlus mahepõllumajandustoodete järgi on viimastel aastakümnetel järjepidevalt suurenenud. ELi mahetootjate prognoosid tunduvad olevat positiivsed ja MAKid hõlmavad mitmeid meetmeid, mis aitavad tugevdada mahetootmist. Põllumajanduslikud keskkonnatoetused annavad kõnealuses valdkonnas olulise panuse.

MAK toetust saab taotleda mitmesuguste „roheliste toodete“ arendamiseks, alates eelnevalt kirjeldatud mahelinnuliha- tootmisest, lõpetades teiste mahetootmisprojektidega, mis MAK toetuste abil ELi riikide põllumajandus-, metsandus- ja aiandusettevõtetes ning viinamarjakasvatustes ellu viiakse. Ungari viinamarjakasvatuse projekt näitab ilmekalt, kuidas MAK kaasfinantseerimise abil mahetootmisse tehtud investeeringust võidavad kõik osapooled.

Maheviinamarjad

Mahetehnoloogia abil kasvatatud viinamarju hindab järjest rohkem tarbijaid. Euroopas toodab 2500 veinitootjat veini maheviinamarjadest. Turunõudlusest motiveerituna taotles Malatinszky veinitootmisettevõtte MAK toetust uue maheviina- marjakasvatuse rajamiseks Lõuna-Doonau viinamarjakasvatuse- piirkonnas Ungaris.

Maheviinamarjakasvatuse projekt, mida juhib Ungari üks tuntu- maid maaettevõtjaid Csaba Malatinszky, kavandati eesmärgiga mitmekesistada ja tugevdada Malatinszky veiniettevõtte toote- valikut. Csaba Malatinszky rajas oma viinamarjaistanduse 1997. aastal ja sellest ajast alates on tema tunnus eduka veinitootjana ja ärimehena märkimisväärselt suurenenud. Temast räägitakse kui pühendunud veinitootjast, kes pöörab tähelepanu oma veinide kvaliteedi pidevale tõstmisele. Csaba Malatinszky arva- tes on tema maheviinamarjakasvatus nii kindel äriinvesteering, kui ka võimalus süvendada oma huvi keskkonnale vähest mõju avaldavate maakasutusmeetodite vastu.

4,2 miljoni euro suuruse investeeringu kogumaksumusest moodustas MAK toetus 1 406 900 eurot. ELi toetuse abil edendab projekt põllumajandustoodetele lisaväärtuse andmist. Viinamarjakasvatataja sai kohalikult omavalitsuselt veel lisaks 53 000 eurot MAK projektiga seotud infrastruktuuri rajamiseks.

„Loodan pärast meie seni suurima investeeringu tegemist järgnevatel aastatel jooksul näha jõulist arengut.“

Csaba Malatinszky

Sertifitseeritud kvaliteet

Malatinszky uus maheviinamarjakasvatuse katab ligikaudu 28 hektarit ja vastab kõrgetele mahetootmisstandarditele. Keskkonnanormide täitmise tagamiseks ja samal ajal tootmise ja kvaliteedi maksimaalseks suurendamiseks on koostatud äriplaan. Viinamarjakasvatuse mahetehnoloogia kohaselt külvatatakse viinamarjaistanduses ridade vahele spetsiaalne pinnakattetaim, mis varustab mulda looduslike toitainetega, vähendab erosioonivõimalust ja vähendab kunstliku niisutuse vajadust. Putukatõrjeks kasutatakse põllumajanduslike kemikaalide alternatiivina ainult orgaanilisi aineid ja taimedest valmistatud tõmmiseid.

Mahetootmise sertifitseerimine leiab aset 2010. aasta lõpus ja Malatinszky esimene MAK maheviinamarjasaak loodetakse koristada 2011. aastal. Mahetootmissüsteemide kasutamise seotud töö tegemiseks loodi veinivõimalustega 30 uut töökohta. Tulevikus on kavas töökohti juurde luua, sest Malatinszky plaanib veiniturismi arendamiseks viinamarjakasvatuse juurde ehitada uue hotelli. Selle maaettevõtluse mitmekesistamise projektiga annab Malatinszky tarbijatele võimaluse ise kogeda mahetootmisprotsessi iga sammu ja etappi.

Täpsemat teavet ülalkirjeldatud MAK mahetootmisprojekti kohta leiab Malatinszky veinivõimaluste kodulehelt (www.malatinszky.hu). MAK toetusvõimaluste kohta Ungaris saab lugeda Ungari riikliku maaeluvõrgustiku kodulehelt (www.mnvh.eu).

MAK toetusega on võimalik oluliselt kaasa aidata Euroopa majanduskasvu ja tööhõive strateegia Euroopa 2020 „roheline majanduskasvu“ eesmärkide täitmisele.

© Malatinszky

Terviklik käsitlus väärtustab kohalikke kartulitooteid: EAFRD toetus Austrias edendab koostööd tarneahelas

Austria väikeses maapiirkonnas teenust osutavate ettevõtjate ja põllumajandustootjate vahelise koostöö tulemusena loodi piirkonna kaubamärk, mis näitab väärtusahelasse tehtud investeeringu arengupotentsiaali ja lisaväärtust.

© Erdförderregion Lainsitztal

Üleilmastumine avaldab järjest suuremat survet maapiirkonna põllumajandustootjatele ja teenuseosutajatele. Tarneahelasisene tsentraliseerimine ja ühinemine on maaettevõtjate jaoks probleemiks, mida ei saa tähelepanuta jätta. Eriti suurt kaalu omavad need küsimused ELi toidu- ja joogisektoris, kus kitsamalt spetsialiseerunud- ja väikettevõtjad peavad konkurentsis püsimiseks olema uuendusliku lähenemisega.

Uuenduslikkus avaldub mitmesugustes vormides. Koostöö erinevate huvirühmade vahel tarneahelas on näidanud, et sel viisil on võimalik tugevdada ettevõtete ja toodete konkurentsivõimet. Koostöö tarneahelas on aidanud tootjatel leida uusi kontakte otsemüügiks, mis võimaldab juurdepääsu uutele turgudele ja kasutada tõhusamalt olemasolevaid turge.

Lisatulu tõuseb sellest, kui huvirühmad teevad koostööd, et muuta tarneahel väärtusahelaks. Selleks on vajalik koordineerida omavahelist tegevust ja analüüsida, kuhu on tarneahelas võimalik väärtust lisada. Lisaväärtuse andmine tõstab teenuse või toote kvaliteeti ja laiendab kliendi valikuvõimalusi, mille lõppeesmärk on suurendada tarneahelas osalevate ettevõtete tulu.

Väärtusahelad võivad olla mitmesuguse suurusega. Euroopa maapiirkondades on saanud valdavaks lühema väärtusahela mudeli rakendamine. Tarneahel toimib hästi, kui see toetub kohalikule, värsele ja usaldusväärsele tootele. Hea näite selle kohta võib tuua Austriast, kus MAKi toetus aitas välja töötada väärtusahela, mis oli suunatud kohaliku piirkonna kaubamärgi arendamisele kartulitoodete põhjal.

Kartuli maine kujundamine

Kartul on Austrias üks tähtsamaid toiduks kasutatavaid põllukultuure ning Alam-Austrias asuva Lainsitztali piirkonna tavade järgi on see väike mägikogukond alpi kartulikasvatuse sünnikoht. Rühm Lainsitztali talunikke otsustas selle kultuuriloolise fakti enda huvides ära kasutada ning luua koos toidutootjate ja turismiteenuste pakkujatega antud piirkonnas kasvatatava mahekartuli väärtusahel.

MAKi kaasfinantseeringuna saadi toetust 10 000 eurot Lainsitztali kartuli mainekujundusprojektile, mis oli piirkonna kaubamärgi kampaania lahutamatu osa. Toetust kasutati mägiapiirkonna mahetootjate, restoranide ja hotellide vahelise koostöö tugevdamiseks. Piirkond reklaamib end nüüd rahvusvahelisel tasandil *Erpfiregion Lainsitztal* kartulipiirkonnana.

MAKi projektis osales 25 kohalikku ettevõtet, mis said ligipääsu uutele piirkondlikele ja riiklikele turgudele. Ettevõtted koostasid uue turundusstrateegia, mille kohaselt kasutatakse Interneti ja taluvärava müüki ning püsiklientide seas otsemüüki.

Projektitegevuse tulemusena anti välja ka spetsiaalne kokaraamat (vt elektroonilist väljaannet Interneti aadressil www.erpfi.at/Kochuch.htm). Kokaraamat sisaldab retsepte, mis julgustavad inimesi rohkem ja erineval moel kartulit tarbima. Lugejate lemmikretseptideks on niisugused delikatessid nagu kartuli- ja küüslaugustruudel, Waldvierteli kartulipirukas ja kohalikest vähetuntud sortidest, näiteks erilisest sinisest kartulist, valmistatavad salatid.

Neid ja teisi kartulitoite reklaamitakse laialdaselt Lainsitztali toidulaatadel ja väärtusahela meeskond on jõudnud isegi niikaugele, et on töötanud välja kartulipuhkuse kontseptsiooni, mille järgi võrustatakse kartulivõtmise perioodil kartulisortidest ja -kasvatusest huvitatud turiste. Turistidele koostatakse majutuspakette ja organiseeritakse erinevaid kartuliüritusi, et pakkuda uutset nišiturismi kogemust ja pikendada sellega kohalikku turismihooaega.

Projektis on laialdast valikut pakkuvate kartulitoodete väljatöötamisel kasutatud elavat kujutlusvõimet. Näiteks on mõeldud kõikvõimalikele tervise- ja ilutoodetele nagu kuuma kartulimähised, mida reklaamitakse kui looduslikku tervisetoodet, mis parandab üldist enesetunnet. Lainsitztali kartulitootevalikus on ka spetsiaalsed kartulikreemid, mis värskendavad nahka, samuti pakutakse teisi kartulihoolidusi, mis „viivad keha uuesti tasakaalu“.

Lainsitztali inimesed on näidanud, et uuenduslike meetoditega võib jõuda kaugele, nende inspiratsioon kartuli kui põhitoidu potentsiaalsetest kasutusvõimalustest tundub olevat ammendamatu ja kartulit ollakse valmis turismi huvides kõikvõimalikul moel ära kasutama. Noorematele turistidele pakutakse näiteks võimalust proovida lõbusat kartulitrukki ning tutvustatakse teisi alternatiivseid loovaid tegevusi, muuhulgas meetodit, kuidas on võimalik ära kasutada kartulimugulaid kui toormaterjali, et valmistada müügikõlbulike tekstiile ja paberist suveniire.

„Kartulist valmistatavad tooteid on sama mitmekesised kui kartulisordid ise.“

Erpfiregion Lainsitztal

MAKi toetus väärtusahela tegevuste läbiviimiseks andis olemasolevatele maaettevõtetele kindlustunde ning julgustas neid arenema ja kohalikkude eripära majanduslike hüvede saamiseks ära kasutama.

Äritulu

MAK projekt tõstis oluliselt ettevõtjate enesekindlust. Kaks aastat pärast projekti käivitamist võib välja tuua mitmeid märgatavaid lisaväärtusi: kasvanud on tootlikkus, mis võimaldab täita suurenenud nõudlust mahekartuli järgi; talupidajad saavad kasvatada laiemat valikut kartulisorte ning suurenenud saagikuse ladustamiseks on ehitatud uued hooned. Projekti tegevustest, mis olid suunatud piirkonna kaubamärgi arendamisele ja kartuli väärtusahela väljatöötamisele, said kasu ka turismiasutused ja restoranid.

Täpsemat teavet saab Austria maaeluvõrgustikust (http://enrd.ec.europa.eu/national-rural-networks/nrn-information/austria/en/austria_home_en.cfm). Teavet selle kohta, kuidas Austria MAK aitas edendada Lainsitztali kartuliprojekti, ja niimestiku kõikidest projektis osalenud ettevõtetest leiab projekti kodulehelt (www.erpfi.at/willkommen.htm).

The European Network for Rural Development ONLINE

<http://enrd.ec.europa.eu/>

The screenshot displays the homepage of the European Network for Rural Development (ENRD) website. At the top, the European Commission logo is visible alongside the site's title. A navigation bar provides access to various sections such as 'Policy in Action', 'Country', 'Themes', 'Leader', 'Networks & Networking', 'Publications & Reports', 'Events & Meetings', and 'Info'. The main content area features a search bar, a 'Connect with EU' map of Europe with country flags, and a 'News' section with a headline 'International Green Week in Berlin'.

DOI: 10.2762/38530

ISBN 978-92-79-23664-8

9 789279 236648